

TÜRKİYE YOL HARİTASI 2024 (VE BİRAZ DA 2025)

Giriş ve Yönetici Özeti: Diplomaside bekleme yılı, ekonomide zor tercihler

2024 yılının siyaset haritasına baktığımızda, iki zıt manzara görüyoruz. Diplomaside 2024 bekleme yılı olacak. Türkiye'nin komşu, bölge ve kritik müttefik ülkelerle ilişkilerinin rengini Ukrayna ve Gaza Savaşları'nda oyun sonunun netleşmesi ve ABD başkanlık seçimleri belirleyecek.

İçerde ise 31 Mart yerel seçimleri zaten içi boşaltılmış demokrasimizin akıbeti açısından çok önemli. Bu seçimlere önem kazandıran ikinci husus ise ekonomi politikasında seçim sonuçlarına göre önemli ayarlamalar beklememiz.

Dış politikada söze Rus ilişkileriyle başlıyoruz. Putin'in Ankara ziyaretini ertelemesi her şeyin toz pembe yürümediğinin ifadesi, fakat iki komşu tersine çevrilmesi zor bir karşılıklı bağımlılık ilişkisi içinde. Türk-Rus ilişkisini Trump'ın seçiminden bağımsız düşünmüyoruz. Bu bağlamda, 2025 dış politika rotası açısından tayin edici hüviyet kazanır.

ABD'yle ilişkiler Biden başta kaldıkça sorunsuz yürümez, ama Trump'ın yeniden seçilmesi Ankara'ya bölgede çok geniş manevra alanı kazandırır. Ankara bu alanı Mavi Vatan ve genişletilmiş Misakı Milli'nin¹ altını doldurmak için kullanabilir.

Erdoğan'ın BAE ve Mısır turundan sonra Körfezden mali kaynak akışının hızlanması olası. Zaten, Orta Doğu'nun kanla yeniden çizilen stratejik coğrafyasında, Arap ülkeleri ve Türkiye birbirine muhtaç. Arap ülkelerinden gelecek kaynak beklentisi Ekonomik İstikrar Programı'nın (EİP) bir numaralı dış çıpası.

Aslında bu çıpanın yenilenmiş Gümrük Birliği müzakereleri olması gerek. Maalesef, AB'yle ilişkilerin falında bu faslı göremiyoruz. Brüksel'den gelen açıklamalar, bir kez daha her türlü ilişkinin Kıbrıs meselesine endekslendiğini gösteriyor.

Temel senaryomuz AKP-MHP'nin yerel seçimlerde kaybettiği kentleri geri alması. Ama, tersi durumda, Şimşek'in koltuğu sallanır.

¹ Musul'dan Kerkük'e uzanan coğrafyada tehditleri yok etmek olarak özetlenebilir.

Ekonomi bölümünde yerel seçim sonuçlarına göre şekillenen 3 senaryoyla çalıştık. Temel senaryomuzda, 2025 yılında anayasa referandumu var. Şimşek ve Fatih Karahan'a bu zaman zarfında verilecek görev süreci kriz çıkarmadan idare etmek. İyi huylu senaryoda ise, anayasa meselesi birkaç yıl rafa kalkıyor. Erdoğan gerçek bir EİP uygulamaları için ekonomi takımına gereken yetkiyi tanıyor.

GADT'ın son bölümünde 2025 yılının çok zorlu geçeceği anlattık. Yerel seçim sonuçları ne olursa olsun, Türkiye 2024'ü bir şekilde enflasyon patlaması ve döviz darboğazı yaşamadan bitirir. Ama, ekonomi politikasının ayarları somut biçimde sıkılaştırılmadan, 2025'de bu denli şanslı olamaz.

Öte yandan, temel senaryomuz olan Ukrayna Savaşı'nın yıllarca pata kalması Türkiye için en avantajlı senaryo. Trump'ın seçilmesi halinde Moskova-Ankara-Washington hattında pozitif gelişmelere yüksek şans tanıyoruz.

Dış politika: 3 önemli gelişmenin sonucu beklenecek

Türkiye - Rusya: Güçlenen ekonomik bağlar iyi ilişkilerin garantisi olacak mı?

Biz bu GADT'ın üzerinde çalışırken, Putin'in Ankara ziyareti açıklandı, ve hemen sonrasında ertelendi. Putin niye geliyordu, ve neden aniden karar değiştirdi? Ziyaretin ilanı öncesi masada olan konuları elimine ettikten sonra, [Putin'in gerçek amacının](#)

- Türk bankalarının Rus birey ve kurumlarla finansal işlemleri kesme ve;
- Türkiye yoluyla Rusya'ya intikal eden askeri amaçlı ihracatın sekteye uğramasına

çözüm bulmak olduğunu düşünüyoruz. Ziyaretin son anda iptali ise muhtemelen Erdoğan çözüm için söz verse de, ekonomi kurmaylarının Putin'e yardımın FATF gri listesinden çıkmamızı engelleyip finansal yatırımları sekteye uğratacağı ihtarına bağlı.

Sonuçta, Putin de belki ziyarette açıklamayı planladığı [Rus gazı ticaret merkezinin açılışını ertelemiş oldu](#). Belki Erdoğan doğal gaz borcumuzun vadesinin uzatılmasını istemişti, bu konu da açığa kaldı.

Yine de, Türk-Rus ilişkilerinin bu nedenlerle zora gireceğini düşünmek imkansız. Rusya açısından Türkiye yumuşak gücünü kullanarak nüfuz alanını genişleteceği nadir Batı coğrafyalarından biri. Ayrıca, Türkiye çok yakında Rusya için [Çin ve Hindistan'dan sonra 3 numaralı enerji pazarı](#) konumuna gelebilir. Son olarak

da, Ukrayna'da ateşkes aşamasına gelindiğinde, Batı'nın sürecelecek yaptırımlarını delmenin yolu BAE ve Türkiye'den geçiyor².

Özetle, Türk-Rus ilişkisi tarihte görülmemiş ölçüde sağlam. Bu ilişkinin daha uzak geleceğini belirlemede 2 parametre çok önemli. Bunlardan ilki Ukrayna Savaşı'nda oyun sonu. İkincisi ise ABD başkanlık seçimlerini kazanması halinde Putin-Erdoğan-Trump üçgeninde dinamikler.

Ukrayna'da Rusya taarruzda. ABD Temsilciler Meclisi büyük olasılıkla Senato'nun onadığı askeri yardım paketini Trump dönemine havale edecek. Ama, AB'den askeri yardım yeniden başlayacağı gibi, belki 2024 sonunda Rusya'nın [emanete alınan döviz mevduatı](#) da Ukrayna'ya askeri destek için harcanacak. Özetle, uzun zamandır savunduğumuz savaşın statikleşmesi ve iki ekonomiyi de tahrip etmesi senaryosu hala gerçekçi.

Bu gelecek Türkiye açısından en iyi senaryo, çünkü Ukrayna'yı ilhak eden bir Putin bizim için de tehdit oluşturacak. Okurlarımıza, [Stalin'in İnönü'den toprak taleplerini](#) hatırlatırız. Savaşın cepheye sıkışıp donuk ihtilaf konumuna geçtiği halde, Putin'in ekonomik ve siyasi anlamda Türkiye'ye ihtiyacı artacak. Kafkaslar ve Suriye'de Türkiye'nin istemediği çözümleri zorlayacak kaldırıcı azalacak.

Trump seçilirse ne olacak sorusuna ise sıradaki ara başlıkta cevap arayacağız.

[ABD ve NATO: F-16'ler geldi, gerisi Trump'ı bekler](#)

TBMM İsveç'in NATO üyeliğini onayladı, Kongre de itiraz etmeyince, Biden F-16'ları teslim etme sözünü yerine getirmiş oldu. Biden'in iktidarda kaldığı bir gelecekte, bu sorunun çözümü ilişkilerin gelişmesine yetmez. Biden açısından Türkiye artık müttefik değil. ABD Türkiye'deki NATO bünyesinde askeri varlığını Yunanistan ve Kıbrıs'a taşıma hazırlığında. Türkiye'yle ilişkilerini de Halkbank davası ve Sezgin Baran Korkmaz gibi vakaların ona kazandıracağı şantaj gücüyle yürütecek. S-400'leri üçüncü bir ülkeye nakletmemiz karşılığında F-35 programına yeniden dahil edilmemiz, bir güven sınavı. Erdoğan Putin'in Ukrayna bataklığında boğulacağına ikna olmadan kesinlikle [böyle bir jesti yapmaz](#).

Hali hazırda [%65 olasılık tanıdığımız Trump'ın yeniden seçilmesi](#) ise bu dinamikleri kökten değiştirecek. Trump hem Putin hem de Erdoğan'la çok iyi bir ilişkiye sahip. Trump'ın içsel direniş nedeniyle Ukrayna'ya

² Linkteki habere göre, Rus bankalar yeni yollar üretiyor bile: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-02-07/some-russian-banks-may-have-swapped-gold-for-dollars-report-says>

askeri yardımı kesmesi sanıldığı kadar kolay olmaz. ABD-Rus ihtilafının bu su yüzünde görünen boyutunun sürmesi Rusya'yla ilişkilerinde Türkiye'nin arabuluculuk hizmetlerine değer katar.

Trump döneminde ABD kesinlikle Suriye'den çekilecek ve Irak hükümeti tarafından da ülkeyi terk etmeye zorlanacak. Bu gelecekte, Ankara PKK ve PYD/YPG'ye karşı askeri harekatı kalıcı olarak sınır ötesine taşıyor ve Esat'a barış yapıp bir miktar mülteciyi geri alması için yoğun baskı yapma kozunu sağlamlaştırdı. Trump'ın bu süreçte yaşanacak Kürt can kayıpları ve insan hakları ihlallerine ilgi duyacağını düşünmüyoruz.

Özetle, Ukrayna Savaşı'nın pata kalıp donuklaştığı ve Trump'ın Beyaz Saray'a geri döndüğü ortak senaryoda, Ankara bölgede çok geniş manevra kabiliyeti elde eder. Dosya bazında iki taraftan biriyle işbirliği yaparak diplomatik hedeflerine çok daha kolay erişir.

Bu ilişkinin sorunsuz süreceğini de iddia etmeyiz. S-400'ler anlaşmazlığının halli hiç kolay değil. Trump İran'ı bu kez yenmekte kararlı ve Netanyahu da bu göreve çok hevesli. Putin açısından ise İran vazgeçilmez bir müttefik. Ankara'dan taraf seçmesi istenecek. Türkiye'nin reyini Trump ve aynı görüşte olan Körfez Ülkeleri lehine kullanması daha yüksek olasılık.

Gaza Savaşı ve Arap ülkeleriyle ilişkiler: Yatırım beklentimiz karşılanabilir mi?

Netanyahu'nun her gün kan ve gözyaşıyla yeniden tasarladığı Orta Doğu coğrafyasında tüm aktörler korku içinde. Artık Gaza Savaşı'nın Lübnan'a yayılması daha yüksek olasılık. Netanyahu Gazze'de Refah'a kanlı harekatı başlatınca da Mısır Camp David antlaşmasından³ çekilebilir.

Bir noktada İran da bu savaşa dahil olmak zorunda. Arap devletleri açısından İran'la doğrudan ya da dolaylı çatışma muhakkak üstünde plan yapılması gereken bir risk. Gazze'de ateşkes, hatta barış ilan edilse dahi, Arap-İsrail yakınlaşması sona erdi⁴.

³ İsrail kaynakları bu duyumu yalanlıyor, ama bizce Kahire bunu düşünüyor: <https://www.newarab.com/news/egypt-would-not-object-israels-assault-rafah-report>

⁴ Bu görüşün uzantısı olarak, Hindistan-Avrupa lojistik koridoru da ölü doğdu. Artık, Arapların Basra Körfezi'nden Türkiye vasıtasıyla Avrupa'ya nakliyat yapacak projeye destek vermesi gerçekçi bir ihtimal.

Bu kaotik ortamda, Arapların her zamankinden fazla Erdoğan'ın askeri ve ekonomik gücü ve uslanmaz İsrail düşmanlığına ihtiyacı var.

Karşılığında Erdoğan'ın Gazze'de Hamas değil Filistin Kurtuluş Örgütü'nü iktidara taşıyan bir çözüme razı olması ve İran'la stratejik ilişkilerini dondurmaya hazır olması lazım.

Körfez Şeyhlikleri yeni nesil liderler önderliğinde uzun vadeli bir ekonomik dönüşüm çabasına girdi. Bunun harcı ve alın teri Türkiye'den gelir. Ayrıca bu devletlerin iklim değişikliğinin coğrafyalarında yaratacağı tahribatı görmezden gelmiş olması düşünülemez. Gıda ve su tedarikinde Türkiye kilit ülke konumunda. En son olarak da daha en az 10 yıl petro-dolarlarını yüksek getirili sınırötesi yatırımlara dönüştürmeleri gerekecek. Batı'nın çok fazla soru sorduğu ve finans enstrümanlarını savaş malzemesi olarak kullandığı günümüzde, Türkiye'ye doğrudan yatırımları artırmak cazip bir düşünce. Tabi, Erdoğan'a fon akımı karşılığında Mehmet Şimşek'i görevde tutması ve akılcı ekonomik politikalar izlemesi için gerekli nasihat verilecek.

Tüm bu planların hayata geçmesi için Gazze Savaşı'nda oyun sonunun belirginleşesi şart. Örneğin, savaş Lübnan ve İran'ı da kapsarsa, Ankara'nın diplomatik gücü çok yararlı hale gelir ve ilişkiler çok daha çabuk gelişir.

GADT elinize geçtiğinde, Erdoğan BAE ve Mısır turundan dönmüş olacak. Başkan enerji ve sağlık başta birçok alanda Körfez'den doğrudan yatırım bekliyor. Düşüncemiz, Arap muhataplarının ona bu yatırımlar karşılığında uygulanması gereken ekonomik politikaları sıralamış olması.

Sisi ziyaretiyle Mısır'la ihtilaf dönemi de geride kalıyor. İlişkilerin kayda değer ölçüde düzeliş, ekonomik yol haritamızı değiştirmesi kolay olmaz. Ama, Sisi'yi makamında ziyaret BAE'nin uzun zamandır söz verdiği sukuk alımı ve ExIm Bank kredisinin kilidini açabilir. İsrail'in artık Mısır'la doğal gaz alanında işbirliği de şüphe altında. Yakın bir gelecekte, [Mısır ve hatta Körfez Ülkeleri Avrupa'ya ihracat mecrası olarak](#) Türkiye'yi seçebilir. En azından, Sisi zirvesi sonrası Libya'da iç savaşın bitirilmesi konusunda bir takım somut adımlar atılmasını bekleriz.

[AB cephesi: Bu yıl yeni Gümrük Birliği görüşmesi yok](#)

Çok kesin değil, ama AB bir kez daha global aktör olma hüviyeti taşımadığını ispat edercesine, Türkiye ile Gümrük Birliği'ni yenilemenin ön koşulu olarak Kıbrıs'ı öne sürdü. Önce, AB Dışişleri Bakanlarının gayri resmi toplantısı [Gymnich](#) sonrasında Borrell bu şartın altını çizdi. Arkasından da GKRY'ni ziyaret eden

[Alman Cumhurbaşkanı](#). Türk cephesinden cevap ise [KKTC'den geldi](#): Artık Rumlarla ortaklık değil, iyi komşuluk konuşuruz sadece.

İsveç üyeliği– F16 takası dosyasında görüldüğüne benzer şekilde sorunun temelinde derin bir güven krizi yatıyor. AB, Gümrük Birliği müzakerelerine başlarsa, Erdoğan'ın demokrasiyi tamamen rafa kaldıracığından korkuyor olabilir. Ankara ise Kıbrıs'da barış görüşmelerine razı olsa da AB içinden bir ülkenin pazarlıkları veto edeceği korkusunu taşıyor.

Bu denge değişebilir mi? Trump'ın seçilmesi halinde Avrupa'yla ilişkilerin bozulması ve yükselen Rus tehdidi karşısında Brüksel'in Türkiye'yle ilişkileri geliştirmeyi öncelemesi mümkün, ama üstünde bahse girmeyiz.

AB'nin bu katı ve anlamsız tutumu dış politikada en büyük yukarı yönlü sürpriz olan Gümrük Birliği meselesinin rafa kalktığı anlamına gelir. Türkiye Avrupa'nın yeni tedarik merkezi olma hayalinden vazgeçecek. Finansal yatırımcıları coşturacak bir hikayeden de yoksun kaldık.

Ayrıca belki bu görüşmeler yoluyla Türkiye'nin Kopenhag Kriterleri yönünde ufak-tefek adımlar atması mümkündür, o umudumuz da suya düştü.

[Kafkaslar: Uzak hayal, büyük avantaj: Azeri-Ermenistan barış anlaşması](#)

[Azerbaycan-Ermenistan'ın barış](#) imzalayıp İran'ın çıkarlarını da gözetecek şekilde Zengizur Koridoru'nun ticaret açılması en az Gümrük Birliği'nin yenilenmesi kadar ses getiren bir yukarı yönlü sürpriz olurdu. Çin'den Avrupa'ya akan trafiğin artık Rusya değil Kafkaslar üzerinden geçişi ve Orta Asya doğal zenginliklerinin Hazar Denizi ve Azerbaycan üzerinden Türkiye'ye nakli karşılığında ihracatımızda patlama gerçekçi ve önemli potansiyel. Ne yazık ki, Salı günü Azerbaycan-Ermenistan çatışmaları yeniden başladı. Bakü bölgedeki güç boşluğundan istifade ederek Zengizur'u zorla açma yoluna gidiyor herhalde. Bu hamlede başarılı olacağından eminiz, ama İran'ın mağdur edildiği ve Batı dünyasının Ermeni toprakların işgali gerekçesiyle finansman sağlamadığı koridor ekonomik anlam taşımayabilir.

Tarihi seçimler için 3 senaryo

31 Mart yerel seçimleri iki anlamda tarihi önem taşıyor, belki Mayıs seçimlerinden de kritik. İlkini, eğer Erdoğan ve Bahçeli 2019'da kaybettikleri kaleleri yeniden fethederlerse, Türkiye'de rekabetçi demokrasi dönemi kapanır. Çok partili siyasi yapı ve düzenli seçimler sürer, fakat muhalefet seçmenin Erdoğan'ı

devireceğine dair hiçbir umudu kalmaz, sandığa ve ülkesine sırtını döner. O noktada, Erdoğan'ın nihai hedefi olan anayasayı değiştirerek Tanrı ömür verdiği sürece iktidarda kalma hedefine erişmesi de zor olmaz. İkincisi, Mehmet Şimşek'in yönettiği Ekonomik İstikrar Programı (EİP) halihazırdaki ayarlarıyla başarılı olamaz. Seçim sonuçları Erdoğan'ın EİP'in geleceği hakkında karar vermesini de sağlayacak.

Çok boyutlu ve kendi içinde sayısız tezat barındıran bir geleceği 3 senaryoya indirmek biraz suni, fakat siyaset-ekonomi etkileşimini bağdaştırmak ancak bu yolla mümkün.

Seçimlere 2 aydan az kala, [İstanbul ve Ankara'dan gelen](#) anket sonuçları CHP'li belediye başkanlarının az farkla da olsa AKP'li rakiplerinin önünde olduğunu gösteriyor. İzmir'de anket seti yeni oluşuyor, ama CHP adayı yine önde.

Erdoğan açısından yerel seçimlerde zaferin tanımı İstanbul ve Ankara'yı geri almak. İzmir başta, diğer yüksek nüfuslu kentler de önemli, belediye meclislerinde ölçülecek toplam oy oranları da öyle. Ancak, diğer değişkenler ne değerler alırsa alsın, İstanbul'un kaybedildiği bir seçim zafer olarak takdim edilemez.

Yerel seçimlerde hangi unsurlar anketleri etkiler? Erdoğan hedefine erişebilir mi? En yüksek olasılıklı (temel) senaryomuzu detaylandıralım, diğer ikisini de özet halinde sunalım:

[Rant tercihi: \(%50\) AKP tulum çıkartıyor, derhal anayasa atağı başlatıyor](#)

AKP-MHP'nin yerel seçimlere giderken en büyük kozları maddi imkanlar vaat etmeleri. Bu bağlamda, Erdoğan'ın Hatay'da CHP'de kalan belediyelere hizmet gitmeyeceği tehdidi ve merkezi bütçe fonlarıyla sübvansede edilen kentsel dönüşüm projeleri seçmenin rant tercihi ve ihtiyacını tatmin edecek ölçüde⁵.

Ek olarak, sene başında EİP', tökezleten zamlar daha halk dalkavukluğunun başlangıç sahnesi. Anketlerin seyrine göre, Erdoğan Bayram ikramiyelerini artırmak, kentlerde çalışan kamu görevlilerine ek tazminat ve benzer birçok yolla kazanma avantajını güçlendirecek.

Muhalefetin parçalı yapısı ve iki numaralı bileşkeni İYİP'in CHP'ye rekabeti önceleyen seçim stratejisi de AKP-MHP'nin elini güçlendiriyor.

⁵ İzmir AKP adayı Hamza Dağ'ın vaatlerini örnek gösterelim: Merkezi bütçeden çok pahalı hediyelerden bahsediyor: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/hamza-dag-izmire-vaatlerini-acikliyor-42405259>

Erdoğan ve Bahçeli'yi kesinlikle suçlamıyoruz, ama AKP Küçükçekmece belediye başkan adayının konvoyuna yapılan saldırı ve Adana BB özel kalem müdürünün katli dahil beş asayiş/terör hadisesi de seçmeni kompluşturarak onların avantajına yazılabilir. Horasan DAESH'in ve PKK kaynaklı yeni terör eylemleri bizi şaşırtmaz. 2015 Kasım seçimlerinde terörün tırandığı ortamlarda seçmenin Erdoğan'ın arkasında saf tuttuğunu gördük.

Seçim kampanyasında rant vaatleri yanında, Erdoğan dini motifleri, Bahçeli ise bekayı öne çıkarıyor. Bu temalar 2019 yerel seçimlerinde etkisiz kaldı, fakat bugün bambaşka bir konjonktür içindeyiz. Gazze'de süren İsrail katliamı yalnız Türkiye değil tüm İslam dünyasında infial uyandırıyor. PKK terörü ve yakın geçmişin en yüksek şehidini verdiğimiz Kuzey Irak pusuları da Bahçeli'nin beka söyleminin pratik değerini yükseltiyor.

2019 İstanbul ilk tur seçiminde YSK'nın nasıl Binali Yıldırım lehine tavır takındığını gördük. O günden bu yana, Erdoğan'ın Mayıs'ta beklenmedik zaferiyle, yargı, güvenlik güçleri ve medyada ona karşı gelme direnci tümünden kırıldı. Gerekirse hile yoluyla büyük kentler geri kazanılacak.

AKP-MHP'nin en büyük dezavantajı hayat pahalılığı ki, dozu her gün artan popülizm nedeniyle, seçimlere kadar iyice seçmeni çileden çıkartacak.

İkinci dezavantaj, adayların heyecan vermemesi. Öte yanda, başta Mansur Yavaş ve Ekrem İmamoğlu, CHP'li başkanların çoğu halk nezdinde muteber. Yaptıkları hizmetlerle siyasi yelpazenin her cihetinde takdir toplamışlar. Ne yazık ki, kısıtlı belediye bütçeleri ve sıkı denetim altına alınan bağışlar nedeniyle, seçmene rant vadedemiyorlar.

Yine de CHP'nin en büyük dezavantajı Özgür Özel'in acemiliği. Belki de Özel'in liderlik vasfı bu kadar, ama o denli de negatif olamayız henüz. Partide Kılıçdaroğlu ardından hiç eksik olmayan kamplar arası çekişme ayyuka çıkarken, aday seçimleri ne şeffaf ne de adil.

AKP-MHP seçmeni DEM'le birlikte çok yüksek oranda lidere sadık. CHP ve İYİP'li seçmen ise çitkırıldım. Adayı, ya da söylemi beğenmezse, hemen sandığı boykot ediyor.

Bu nedenlerle, anketler tersini söylese de [%50 ihtimalle](#) Erdoğan ve Bahçeli'nin İstanbul ve Ankara'yı geri alacağını tahmin ediyoruz. Aday seçiminde yapılan hatalara rağmen, laik İzmir herhalde CHP adayını arkasında birleşir. Diğer büyük kentler hakkında somut tahmin yapacak veri setine sahip değiliz. Biraz daha detaya girersek, Mansur Yavaş'ın koltuğunu koruması İmamoğlu'na nazaran daha yüksek ihtimal, çünkü karşısında DEM yok ve Ankara Erdoğan için maddi değil, sadece sembolik önem taşıyor.

Temel senaryomuzun gerçekleşmesi halinde, Erdoğan'ın önünde iki yol var. İlkinde, muhalefetin moralsizliği ve dağınıklığından yararlanıp [derhal yeni anayasayı gündemin tepesine](#) taşır. İkincisi ise anayasa değişikliğini zamana bırakmak ve Şimşek'e dört başı mamur bir EİP uygulaması için gereken yetkileri teslim etmek. İkinci yol sadece %20 ihtimal taşıyan en iyimser senaryomuza baz teşkil eder.

İlkinde gelince, ekonomik yansımaları çok kötü olur, ama halk bedeli 2025 anayasa referandumu sonrasında ödemeye başlar.

Demokrasi tercihi: (%30) CHP Ankara, İzmir ve İstanbul'u elinde tutuyor

Temel senaryomuza alternatif teşkil eden bu seçeneğin en önemli unsuru yüksek dozda yılbaşı zamlarına karşın artık çok geniş kesimler için taşınmaz bir yük haline gelen hayat pahalılığı. Erdoğan'ın sürekli sürpriz zamlarla bu sorunun sandıkta hissedilmesini önleme çabası ancak bir noktaya kadar sonuç verir. Örneğin, Orta Doğu'da savaşın Hizbullah ve belki de İran'a yayılmasıyla Brent petrol fiyatının birkaç gün içinde \$120/varil gibi bir düzeye zıplaması, Erdoğan ve Bahçeli'ye ummadıkları bir yenilgi tattırabilir.

Bu konuyla bağlantılı bir diğer öngörü de büyük kent seçmeninin enflasyonun nedenleri konusunda Anadolu geneline nazaran daha bilinçli olup, etkilerini daha çabuk ve yürekten hissetmesi. Yani, AKP-MHP genel seçimde olduğu gibi Anadolu'da kaleleri ve toplam oylarını korur da, büyük kentlerin çoğunda seçmen tarafından protesto edilir.

Seçimde küçük partilerin oynayacağı roller de alternatif senaryomuzda başrole çıkabilir. Zafer Partisi birçok yerde İYİP, MHP ve AKP'den oy çalabilir. Memleket Partisi de CHP'ye rakip, ama seçmen sayısı sonuçları değiştirmekten uzak.

DEM İstanbul'da Başak Demirtaş'tan vazgeçerek bir anlamda CHP'den yana tercihini kullandı. Elimizdeki en taze veriye göre, Başak Demirtaş'ın İstanbul'da %7 gibi bir potansiyeli vardı, belki Meral Danış Beştaş ve Murat Çepni de Kürt seçimde karşılığı olan isimler, ama oyları %3'de sınırlı kalabilir.

Anadolu'nun birçok yerinde Yeniden Refah AKP'den devşirme isimlerle doğrudan Erdoğan'a rakip konumuna taşıdı kendisini. İstanbul'da [%3-4 karşılığı olan Elif Erbakan'ın kocasıyla kenti İmamoğlu'na teslim edebilir.](#)

En önemli nedeni en sona bıraktık. Belki halkımız Mayıs seçimlerinden sonra başına gelenleri daha iyi kavramıştır da, bu kez tercihini demokrasi yönünde kullanır.

Demokrasi için hayırlı olan Demokrasi Tercihi senaryomuzun ekonomiye izdüşümü oldukça olumsuz. AKP tabanı seçimin Mehmet Şimşek'in icraatı yüzünden kaybedildiğini düşünüp ayaklanabilir. Erdoğan yenilgi için bir günah keçisi arar ve Şimşek ilahlara kurban edilir. Ya da görevde kalır, fakat perde arkasında ekonominin yönetimi Erdoğan'ın eline geçer. Şimşek'in tek görevi manzarayı idare etmekle sınırlı kalır. Fatih Karahan'ın AKP'de akrabaları var, o da görevde kalabilir, ama kendisine verilen ilk direktif faiz indirmek olabilir.

İstikrar Tercihi: (%20) Erdoğan kemer sıkmaya razı ediliyor

Toplamda %70 ihtimal taşıyan yukardaki 2 patika EİP için oldukça karamsar bir manzara arz ediyor. Ama tersi de mümkün. Seçimden sonra Şimşek ve AKP çevrelerinde itibarının yüksek olduğu kanaatine vardığımız Fatih Karahan Erdoğan'ı onlara daha fazla yetki devretmeye ikna edebilir.

Şöyle bir senaryo tasarladık. Erdoğan büyük kentleri kazanır, ama AKP-MHP toplam oyu yakın vadede yapılacak bir anayasa referandumunu kazanmaya yetmez. Şimşek, Erdoğan'a dörtbaşı mamur bir EİP uygulanması halinde kısa sürecek bir toplumsal cefa ardından, ekonominin sağlıklı bir dirilme sergileyeceğini anlatmayı başarır. Kalıcı ekonomik istikrarın onu ileriki tarihte yapılacak anayasa referandumunda zafere taşıma potansiyelini sezen Erdoğan "mührü" verir.

Bir diğer varyant ise AKP-MHP'nin yeni anayasanın parametreleri üzerinde uzlaşamaması. Erdoğan İYİP ve/veya 3 küçük sağ partiden MP devşirmeyi beceremez, ya da karşılığında ödeyeceği bedel pahalı gelir, anayasa konusu ertelenir. Tanrı geçinden versin, Bahçeli oldukça yaşlı ve belki de Erdoğan'ın 2028'de görev süresi dolmadan emekli olacak. Yerine geçecek bir liderle uzlaşmak daha kolay olabilir.

En son türev ise Erdoğan-Bahçeli'nin önce seçimi kazanan Mansur Yavaş ve İmamoğlu'nu yargının görevden almasını beklemeleri ya da dostlar alışverişte görsün misali referanduma gitmeden muhalefetin rızasını aramaları. Bu durumda, anayasa oylaması 2026-2027'ye ötelenir, Şimşek ve Fatih Karahan'a daha geniş manevra alanı açılır.

Ekonomide 3 senaryo

1 Nisan 2024 günü ekonomi nerede olacak?

Ekonomik İstikrar Programı'nın (EİP) temel hedefi enflasyonu 2 yıl vadede tek haneye indirip, cari açığı çok da net tanımlanmayan "sürdürülebilir" düzeye çekmek. Bu hedeflere erişmek için uluslararası pratikte para, bütçe ve gelirler politikası birlikte kullanılır. Siyasi atmosferin el verdiği çerçevede de arzı genişletici yapısal reform adımları atılır.

Mehmet Şimşek'in böyle bir şansı yok. [Ocak nakit bütçe](#) verilerinden görüleceği üzere maliye politikası ekonomiyi genişletici yönde işlev görüyor, ve seçim sonrasına kadar da böyle sürecek. Para politikasının sıkılığı Ocak'ta yeniden yükselişe geçen aylık enflasyonla uyumlu değil. Gelirler politikası yılbaşı zamları ile iflas etti, seçime kadar daha da bozulabilir.

Dolayısıyla, Şimşek aslında kurun reel değer kazancı ve kredi daralmasına endeksli yarım yamalak bir program uygulayabiliyor.

Eğer seçimden sonra da Erdoğan'ın ekonomik öncelikleri değişmezse, bu programın tek umudu, kısmi parasal sıkılaştırma ve kredi talebinin makro-ihtiyati önlemlerle daraltılması yoluyla büyümeyi %1-2'ye çekmek. Seçimden sonra artacak yatırımcı güveni sayesinde Türkiye'ye bol sıcak para girsin ki, TL'nin reel olarak değer kazanımı kışın da sürsün, cari açık ve finansmanı sorunsal 2024-25 kışına kadar ötelensin.

Nisan başında, yukarda çok mütevazi ara-hedeflere indirgediğimiz bu programdan dahi ciddi sapmalar göreceğiz.

Bu sapmaların önemli olanları TCMB Enflasyon Raporu'nda

- iç talebin dengelenmesinin umulandan bir çeyrek daha uzun süreceği; ve
- 2024 enflasyonu tepe projeksiyonun da %73'e kadar yükseleceği itirafıyla resmen kayda geçmiş oldu.

Eksikleri tamamlayalım.

- Dış ticaret açığında çekirdek gösterge çerçevesinde dengelenme ancak Ocak ayında başladı. Yılın ilk 3 aylık döneminde, artan ithalat talebi ve AB pazarının zafiyeti yüzünden durumun tersine dönmesi olası, ancak Nisan'a geldiğimizde cari açıkta genişleme birikimli olarak birkaç milyar doları geçmeyebilir.

- Mevduat ve kredi faizlerinin “likidite yönetimi” ile 5 puan kadar artması mümkün. Ancak, sürekli tırmanan enflasyona kıyasla, bu yükselişin döviz-TL tercihini ikincisi lehine değiştirmesi pek olası değil. Yani, KKM'den çıkacak tasarruflar büyük ölçüde dövize dönecek. Buna tedbir olarak KKM'den çıkış seçim sonrasında kadar caydırılabilir.
- TCMB rezervleri son 2 aydır aralıksız gerilese de, yaz aylarında turizm gelirin sağlayacağı rahatlama dönemine kadar döviz kurunun sıkı kontrol altında kalmasına yeter. Velakin, her ay genişleyen kur-enflasyon makası EİP'na iş kesiminden gelen desteği kayda değer ölçüde azaltacağı gibi, tekstil gibi emek yoğun sektörlerde sert istihdam kaybına neden olabilir.
- Ocak nakit bütçe açığının dudak uçuklatıcı boyutlarda genişlediğini yukarıda kaydettik. Yılın ilk yarısında KDV-ÖTV hasılatları çok bereketli olacak, fakat seçim ve deprem harcamaları nedeniyle, yüksek tempoda açığın süregelip, 12 ay birikimli meblağı TL1 trilyonun üstüne çekmesi pekala mümkün.
- Seçimlerden sonra montanı siyasi tercihe göre seçilecek doğal gaz ve elektrik zamları kaçınılmaz. Bunların enflasyona geçişkenliğinin TCMB Enflasyon Raporu'nda yeterince değerlendirilmediğini gözlemledik.
- Bütçe açığının hızla genişleyip, TCMB rezervinin azaldığı bir ortamda, yabancı sermaye girişi yukarıda arz ettiğimiz karamsar manzarayı makyajlayacak ölçüye varmaz.

[Rant tercihi ve anayasa girişimi “idare edelim” yılı getirir](#)

AKP-MHP'nin yerel seçimlerde tulum çıkardığı temel senaryomuzda, ikinci aşama muhalefetin dağınıklığından yararlanıp anayasa değişikliğini gündeme taşımak oluyor. Bu senaryoda 1Ç2025 “gibi” yapılacak, zorlu geçmesi muhtemel anayasal referandumu kazanmak Erdoğan'ın gündeminde ilk sırada yer alacak.

Yerel seçimlerde toplam AKP-MHP oyu ne olursa olsun, Erdoğan kariyeri için hayati önem taşıyan bu referanduma sıkı bir EİP ile girmeyi göze almaz. Ancak anılan oy oranı ters ilişkiyle Erdoğan'ın ne ölçüde Şimşek'e müdahale edeceğini belirler. AKP-MHP'nin %55 civarında bir oyla belediye meclislerini kazanmaları halinde Şimşek'e daha fazla yetki verilebilir. Fakat, biz İstanbul seçiminin mahkemede biteceğini, yurt düzeyinde ise AKP-MHP'nin %50'nin altında kalacağını düşünüyoruz.

Bu durumda, Erdoğan'ın ekonomiye müdahalesi ve akabinde EİP'a vereceği zarar büyük ölçüde maliye politikası ve yönetilen/yönlendirilen fiyat ve gelirler kanalıyla olacak.

Somut olarak, faiz-dışı bütçe açığının OVP hedeflerinin üstüne çıkması en doğal çıkarım. Şimşek'in tasarladığı vergi reformu suya düşecek. Sosyal Güvenlik Reformu, örneğin yeni iş hayatına atılanlar için emeklilik yaşının yükseltilmesi, de gerçekçi olmaz. Asgari ücrete yılda 2 kez zam yöntemine geri dönülecek. En düşük emekli maaşı asgari ücrete endekslenebilir. Her geçen gün genişleyen BOTAŞ ve enerji KİT'i açıkları ise piyasadaki finanse edilirken, hanelere elektrik ve doğal gaz suni olarak ucuz tutulacak.

Öte yanda, temel senaryomuzun en kötü türevleri hariç, Fatih Karahan'ın nas ekolü mensubu bir kişiyle değiştirilmesi ya da faizlerin düşürülmesi yönünde bir baskı kristal küremizde yok⁶. Paralel düşünerek, kredi kanalına da müdahale gelmeyeceğini vurguluyoruz. Bir başka deyişle; niteliksel sıkılaştırma yoluyla TL mevduat faizlerinin azamiye çekilmesi ve iç talebin kredi koşullarının sıkılaştırılarak baskılanması hala mümkün olur.

Eğer Şimşek şanslıyla, artan kamu açığının piyasadaki⁷, piyasa faizlerinden finansmanına Başkan'ı ikna eder. Bu durumda, kifayetsiz faizlerin iç talep üzerinde yarattığı yukarı yönlü baskı, "crowding out" yani özel sektörün kredi pazarından dışlanmasıyla bir miktar dengelenir.⁸

Velakin, dış kaynak bulmak Fed ve AMB parasal gevşeme süreci inkişaf edinceye kadar yani 2025 başlarına kadar çetin geçer.

Şimşek ve Fatih Karahan'a verilen misyon seçime kadar durumu kriz çıkmadan idare etmek olur. Bu çok zor bir görev. Ne kadar başarılabilir?

Öncelikle, **temel senaryomuzda devaluasyon kesinlikle yok**. Aksine; EİP'den geriye sadece TL'nin reel olarak değer kazanması kalacak, bu yolla enflasyonist baskılar bir nebze frenlenecek. Bu politikanın 2024 boyunca devam etmesi, TCMB rezervlerinde gözle görülür ölçüde kayba neden olabilir. Ancak, 2024-2025 kışında enerji fiyatlarının öngörülerimizin çok üstüne taşmaması halinde, \$30 milyar cari açık ve vadesi gelen \$220 milyar dış borç finanse edilir.

⁶ Bu olasılığı bir sonraki bölümde detaylandıracağımız Demokrasi Tercihi senaryosuna dahil ettik.

⁷ Yani TCMB'den değil

⁸ Kafamızdan geçen, Hazine'nin TUFEX'le ve 5-10 yıl vadede borçlanıp, ihale faizini de talebin belirlemesi.

Döviz mevduata talebin artmasını beklemeyiz, ama KKM'den çıkışları teşvik etmek değil, geciktirmek yoluna sapılabilir.

Temel senaryomuzda, onca kamu teşviki ve negatif seyreden reel faize rağmen, GSYH büyümesi %2.5 civarında gerçekleşecek. Kamu harcamaları yanında özel tüketim büyümeye net katkı verir, ancak kredi koşullarının sıkı seyredeceğini kabul edersek, harcamalar konut, araba ve yüksek fiyatlı dayanıklı tüketim mallarında düşebilir. Zaten, bir noktada kamu ne kadar teşvik verirse versin, enflasyonun reel harcanabilir gelir üzerinde daraltıcı etkisinin tüketim talebini frenlemesi gerekir.

Bu senaryoda, özel sektör güveni ve sabit sermaye yatırımların darbe yemesini bekleriz. GSYH'ya olumsuz katkı yapar.

Dış açık da güçlü TL ve dış pazarların zafiyeti nedeniyle GSYH'dan çalacak. Tekrarlayalım, bu açığın finansmanı zorlu olur, fakat döviz krizi ya da teorik tabiriyle ödemeler dengesi sarsıntısı beklemeyiz.

Temel senaryomuzda, TCMB'nin 2024 sonu TÜFE tahmininin yakınında geçmesi bile zor. Yıl sonu enflasyonu en az %50 olur, anayasa referandumu öncesi dağıtılacak ulufeye endeksli olarak tahminimizi %55'e yukarı revize edebiliriz. Neyse ki, mevduat faizlerinin politika faizinin üstünde seyretmesi, 2023 yazında başlayan parasal sıkılaştırmanın gecikmeli etkisi ve kur çıpası nedeniyle, enflasyonun kontrolden çıkmasını beklemiyoruz.

[Demokrasi Tercihi: Şimşek'in kellesi giderse?](#)

CHP'nin İstanbul ve büyük kentleri elde tuttuğu %30 ihtimalli ikinci senaryomuzda, AKP-MHP'nin yenilgisinin büyük ölçüde hayat pahalılığından kaynaklanacağını kestiriyoruz. Bu durumda, zaten bir türlü Şimşek ve EİP'e ısınamayan iş dünyası başta, partide kazan kalkması mümkün. Ek olarak, Erdoğan'ın yakın çevresinde başını Bayraktar ailesinin çektiğini düşündüğümüz ortodokslarla Gönül Hocaları ya da Marmara Üniversitesi ekolü denilen heteredoksların çekişmesinde ikinci grup öne çıkabilir. Son olarak da, Erdoğan itibarını kurtarmak için günah keçisi olarak Şimşek'in kellesini alabilir.

Aslında, bu senaryonun özünde Şimşek'in gitmesi değil, ekonomiyi yönetecek şahsın yetkilerinin kısıtlanması yatar. Babacan ve ardından Şimşek bakanlıklarının son döneminde yaşandığı gibi, Maliye ve Hazine Bakanlığı icra makamı olarak değil, Erdoğan'ın nas politikalarına kılıf uydurmakla görevlendirilir. Fatih Karahan'ın pozisyonunu kaybedeceği düşüncesinde değiliz. Ortodoks bir ekonomist olsa da, AKP'yle

akrabalık bağı var. Belki de Erdoğan Şimşek'in azlinin piyasalarda yaratacağı şoku aza indirmek için bir süre daha onunla yola devam eder.

Fakat, bu senaryoda EİP bitmiştir. Ya resmen nasa geri dönülür, ya da var olanın üstüne yenisi konmaz, program yükselen enflasyon ve cari açık yüzünden gittikçe etkinliğini yitirir.

Erdoğan'ın nası yeniden benimsemesi halinde, ilk yapacağı iş büyümeyi körükleyici politikalara dönmek olur. Özellikle, seçim yenilgisine rağmen, anayasayı değiştirme fikrinden caymamışsa, deprem harcamaları ve yurt genelinde hızlı ve çok pahalı bir kentsel dönüşüm kampanyası yordamıyla GSYH büyümesi kademeli olarak %5'e yükseltilir. Bu amaca hizmet edecek şekilde, politika faizi düşmese de, kamu bankaları vasıtasıyla yandaşlara kredi pompalama yeniden başlar.

Biriktirilmiş enerji zamları hızla devreye alınır. İş dünyasının sempatisini geri kazanmak için TL'nin bir sefere mahsus kapsamlı devalüasyonuna kapı açılır.

Döviz kaçışı engellemek için, Kavcıoğlu'nun ihdas ettiği finansal baskılama rejimine geri dönülür. Bu tür zımnî sermaye kontrollerinin dünyada başarılı örneği çok az. Nihayetinde bir sabah döviz mevduatın dondurulduğu ve/ya zorunlu olarak TCMB'nin belirlediği kurdan TL tahvile çevrildiğini görürüz.

Erdoğan, enflasyon ve cari açığı kontrol altında tutmak için serbest piyasanın fiyat belirleme mekanizmasını bozacak zorlayıcı kararlar alır. Halen kiralarda gördüğümüz tavan artış oranı konsepti, tüm hayati ürünlere genişletilebilir. Gerekirse Gümrük Birliği anlaşmasını tehlikeye atacak ölçüde korumacı önlemlerle ithalatın önü kesilir.

Mehmet Şimşek'in görevden azli ikinci bir Naci Ağbal vakası olarak düşünülmemeli. Bu kez sonuçları çok ağır olur. Yabancı yatırımcılar Erdoğan başta kaldığı sürece Türk varlıklarını portföyden atabilir. Global bankaların sendikasyon kredilerini uzatması tehlikeye girer. Türkiye dış finansman için Körfez Ülkeleri, Azerbaycan ve Rusya'ya el açar. Bu devletlerle siyasi ilişkilerimizde edilgen konuma düşeriz.

Türkiye, aşağıda arz edeceğimiz gibi 2025 yılında bir kez daha ödemeler dengesi krizinin eşliğine kadar yuvarlanır.

[Erdoğan kemer sıkmaya razı edilirse?](#)

Tüm senaryolarımız kötü huylu değil. Olasılığı %20 de olsa, Erdoğan'ın Mehmet Şimşek'e EİP'nin kalıcı netice vermesi için gereken yetki ve yetki devredebileceği bir gelecek muhakkak göz önünde bulundurulmalı.

Bu senaryoyu ciddiyle masaya yatırmamıza ilham veren gözlem, Erdoğan'ın 2022'de başlayan Arap ülkeleri ile ilişkileri düzeltme, Mayıs seçimleri sonrasında hiç beklenmedik şekilde Mehmet Şimşek'i ataması serüveni oldu. Demek ki, Erdoğan hala zor zamanlarda rasyonel kararlar alıp bedelini ödeyebilen bir lider.

Ek olarak, [linkteki örnekten görüleceği üzere](#), Erdoğan artık ekonomi konusunda söylemini Şimşek'ten copy/paste ediyor. Bir anlamda, EİP'in siyasi sorumluluğunu üstlendi. Tornistan etmesi hiç de kolay olmaz.

Gelelim iyimser senaryonun nasıl şekilleneceğine. AKP-MHP büyük kentleri geri alıyor, ama oy oranı anayasa referandumunu kazandırmaktan çok uzak. Erdoğan ve Bahçeli anayasa değişikliğinin hedefleri konusunda anlaşamıyor. Erdoğan TBMM'deki dört merkez sağ parti veya DEM'den gerekli desteği alamadığı için Bahçeli'yle idare etmek zorunda kalıyor.

Şimşek ve Fatih Karahan, Erdoğan'a hedeflerini gerçekleştirecek bir oyun planı sunuyor. Para politikası gerektiği ölçüde sıkılaştırılacak; bütçede ise aciliyeti olmayan harcamalar 2 yıl boyunca dondurulacak. Erdoğan'ın ekonomi ve denetçi/düzenleyici kurullar üzerinde mutlak hakimiyetini zedelemeyecek ölçüde yapısal reform adımları atılacak.

Güçlendirilen EİP dış dünyanın desteğini kazandığı için, Türkiye dış kredi bulmakta zorlanmazken, sıcak para⁹ ve belki de bir miktar YDY sayesinde güçlü bir rezerv pozisyonuna erişiyor. Mudiler gözle görülür ölçüde dövizden TL varlıklara kayıyor. KKM sorunsuz tasfiye ediliyor.

Kamunun enflasyonla mücadelede kararlı olduğunun görülmesi sayesinde enflasyon beklentileri gevşiyor. Ekonomi 2025'i resesyonda geçirirken, zombi şirketlerin iflasıyla kredi talebi iyice gerilerken, bankaların yeniden sermayelendirilmesi gereksinimi açığa çıkacak.

Son Perde: 2025 her senaryoda en kritik yıl

2025 hem dünya hem de Türkiye için "bir daha hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı" bir yıl olma potansiyeline sahip. Gelecek için oldukça karamsar düşündüğümüzü vurgulayarak başlarken, niye bu kanaate

⁹ Takvim o dönemi gösterdiğinde Fed-AMB parasal gevşemenin ortasında olacak, para yatırım yapılacak, Türkiye gibi hikayesi olan adresler arayacak. Bu senaryoda 2-3 yıl içinde kredi notumuzun yatırım yapılır düzeye yükseltilmesi söz konusu olur.

vardığımızı merak eden okurlarımıza 2024 global yol haritasını sunduğumuz yeni yıl GADT raporunun “Dünyanın en çileli 10 yılı” faslını bir kez daha gözden geçirmelerini salık veriyoruz.

Başlayalım:

ABD’de Trump yeniden seçiliyor. Devleti ele geçirmek için savaş başlatırken, derin devlet aygıtı, Demokratlar ve toplumun oranı en az %50 olan liberal kesimini de karşısına alıyor. Geçmişte çok sık yaşandığı gibi, ABD uzunca bir süre iç sorunlarını halletme galesiyle, dünyanın hakemi ve jandarmalığı görevini askıya alıyor.

Trump’ın yeni korumacılık önlemleri, Çin’i alarma geçiriyor. Putin, Donbas’ın tamamını ele geçirirken, Ukrayna tüm gücüyle direnmeye devam ediyor. Savaş enerji ve emtia piyasaları başta, birçok kanaldan dünya ekonomisine yayılıyor.

Trump tarafından terkedilen ve Rus yayılmacılığının Ukrayna’da sonlanmayacağını fark eden Avrupa, askeri desteği artırırken, hızla silahlanıp Rusya’yla ticari ilişkilerini kopartıyor.

Avrupa’da toplu hareket etme bilinci sonunda su yüzüne çıkarken, ortak dış politikanın bir uzantısı da Türkiye’ye safını seçmesi yolunda ultiatom oluyor.

Kesinlikle sıcak savaş beklemiyoruz, ama Büyük Güçler Rekabeti kimsenin inkar edemeyeceği şekilde yeni bir Demir Perde’yle bölünen dünyaya sürüklüyor bizi. Daha somut olarak, tedarik zincirleri, ulusötesi ticaret ve sermaye akımları radikal biçimde yön değiştiriyor.

Orta Doğu’da Arap devletleri ve İran ve İsrail’le tüm ilişkileri kesip, belki de 1970’lerde denenen türde enerji ambargoları ile Batı’yı İsrail’e desteği kesmeye zorluyor.

Ankara, Trump’ın müsamahasından yararlanarak Suriye ve Irak’ta geniş kapsamlı askeri operasyonlar başlatıyor. Kafkaslar’da ise Azerbaycan barış yoluyla açmadığı Zengizur Koridoru’nu savaşa yoluyla açmaya girişiyor. Bu süreçlerde stratejik menfaati İran ve İsrail karşıtlığından geçen Ankara, İran’a karşı tutum alıyor.

%70 olasılık teşkil eden EİP’nin sulandırılacağı senaryosuna paralel, Türkiye ödemeler dengesi kriziyle boğuşmaya başlıyor.

Bu noktaya kadar bir korku filmi hüviyetine bürünen anlatımızı samimi bir iyimserlikle bitirmek isteriz. Erdoğan'ı birçok konuda eleştiririz, ama mazohist veya nihilist değil. Krizin kapıda olduğunu sezince, bir kez daha o ana kadar görevde kalacağını düşündüğümüz Şimşek ve Fatih Karahan'a sarılarak ortodoks politikaları benimseme olasılığı ağır basar.

Biriken sorunları ötelemek kısa vadede psikolojik ve ekonomik yararlar sağlayabilir, ama kapıya gelen krizden kurtulmanın maliyetini de katlar. Erdoğan 2025 ortalarında akılcı ekonomik politikalara döndüğünde iş dünyası ve global finansman sağlayıcıların güvenini kazanması şimdiki nazaran çok daha güç olacak. Siyasi ilişkileri bir kenara koyalım, müttefik devletlerin de Ankara'nın ekonomiyi istikrarlı yöneteceğine dair güveni sarsılmış olacak. Sonuç olarak, Körfez şeyhlikleri, Azerbaycan ve Rusya'dan ek finansman tedariki çok daha ağır şartlara bağlı olacak.

AB ise bu kez ekonomik nedenlerle Gümrük Birliği'nin yenilenmesini öteleyebilir.

Rapor Salı akşamı itibarıyla günceldir. Sıradaki GADT Pazartesi sabahı yayınlanacak.

Tüm okurlarımıza Sevgililer Günü'nde sevgi dolu bir yaşam dileriz.

Atilla FÖŞ Yeşilada

Istanbulanalytics

<http://www.paraanaliz.com/>

<http://www.istanbulanalytics.com/>

ÖNEMLİ: Bu gönderiyi başkaları ile paylaşmayalım lütfen. Raporlarımıza abone olmak isteyen dostlarınız istanbulanalytics@gmail.com'a e-posta atarak abonelik şartlarımızı öğrenebilir. Fikri emeğimize saygınız için şimdiden teşekkür ederiz.